

Implementeren van de SigMa-methodiek

Roeline Pasman
30 september 2024

Inhoud presentatie

- Geschiedenis van SigMa
- Uitkomsten evaluatie SigMa II
- De SigMa-methodiek per stap
- Voorbereidingen vóór aanvraag
- Begeleiding tijdens implementatie

Geschiedenis SigMa

- SigMa I: 2017-2020
- Sigma II: 2020-2024
- ZonMw Palliantie projecten
- DOEL: Tijdig **signaleren** en **markeren** van veranderingen bij verpleeghuisbewoners om zo de zorg tijdig beter af te stemmen op de behoeften

Signaleren

Het op tijd herkennen van veranderingen in de situatie van een bewoner. Zorgmedewerkers zijn hierin heel belangrijk.

Markeren

Het bespreken van de gesignaleerde veranderingen met collega's, behandelaren en/of bewoners en naasten

SigMa I (2017-2020)

- **Aanleiding:** palliatieve zorg wordt vaak pas laat ingezet in verpleeghuizen omdat niet tijdig wordt herkend en gedeeld dat de situatie en behoeften van bewoners door de tijd heen veranderen
- **Doel:** ontwikkelen van een methode voor het implementeren van instrumenten voor en met zorgmedewerkers gericht op tijdig, nauwkeuriger en eerder herkennen en bespreken van de palliatieve of terminale fase van verpleeghuisbewoners
- **Aanpak:** Actie onderzoek in 10 verpleeghuizen
- **Eindproduct:** SigMa methodiek | Handreiking met methodiek en SigMa set + filmpjes

Vraag => Is de methodiek zelfstandig te gebruiken door verpleeghuizen?

SigMa II (2020-2024)

- **Doel:** Onderzoeken of de SigMa-methodiek te gebruiken is in verpleeghuizen, waarbij de implementatie **door iemand uit de eigen organisatie (SigMa-coördinator)** wordt gedaan
- **Aanpak:** Implementatie onderzoek in 3 verpleeghuizen
- **Eindproduct:** doorontwikkelde SigMa methodiek:
 - uitgebreidere handreiking met methodiek en SigMa-set + e-learning waarmee verpleeghuizen zelfstandig de SigMa-methodiek kunnen implementeren

Methoden evaluatie SigMa II

- Observaties: aanwezigheid bijeenkomsten
- Interviews met betrokkenen
- Groepsgesprek met SigMa-coördinatoren
- Vragenlijstje voor zorgmedewerkers
- Logboek Sigma-coördinatoren

Uitkomsten evaluatie SigMa II

- Belangrijkste ervaringen zorgmedewerkers met implementatie
 - 82% had het gevoel dat er naar hen werd geluisterd bij het kiezen van een instrument
 - 73% vond dat ze konden meebeslissen over de instrumenten
- Tevredenheid zorgmedewerkers met gekozen instrument(en)
 - 86% gaf aan dat ze het fijn vinden om te werken met het instrument
 - 78% gaf aan dat het instrument nog steeds wordt gebruikt op de afdeling
 - 84% gaf aan dat het instrument helpt om goede palliatieve zorg te verlenen
- Ervaringen **kernteam** met samenwerking
 - 75% vond dat een instrument was gevonden dat heeft gezorgd voor betere samenwerking *onderling*
 - 75% vond dat een instrument was gevonden voor betere samenwerking *met andere disciplines*

Uitkomsten evaluatie SigMa II

- Gekozen instrumenten
 - Surprise question
 - PPS aangepast voor doelgroep (Korsakoff) en in grafiek gezet
 - PAIC-15 => pijn bij mensen met dementie
 - USD
 - Eenzaamheidsschaal
 - Latmeter
 - Pijnscore met symbolen
- Opgenomen in ECD
- Opgenomen in zorgleefplannen

Uitkomsten evaluatie SigMa II

- Handreiking aangepast => Meer detail
 - Belang bottom up meer geschreven
 - Wat wordt bedoeld met een 'instrument'
 - Samenstellen van een kernteam
 - Profiel SigMa-coördinator
 - Hoe de SigMa-coördinator geschikte instrumenten kan vinden
 - Belang van borgen benadrukt
- Belang van intervisie
- Belang van e-learning

Inleiding

De SigMa-methodiek

- Bottom-up
 - De mensen op de vloer zijn leidend
- Democratisch proces
 - Iedereen mag meebeslissen
- Open proces
 - Geen vaste uitkomst
- Begeleid door eigen personeel
 - SigMa-coördinatoren en co-coördinatoren

Inleiding

De SigMa-methodiek

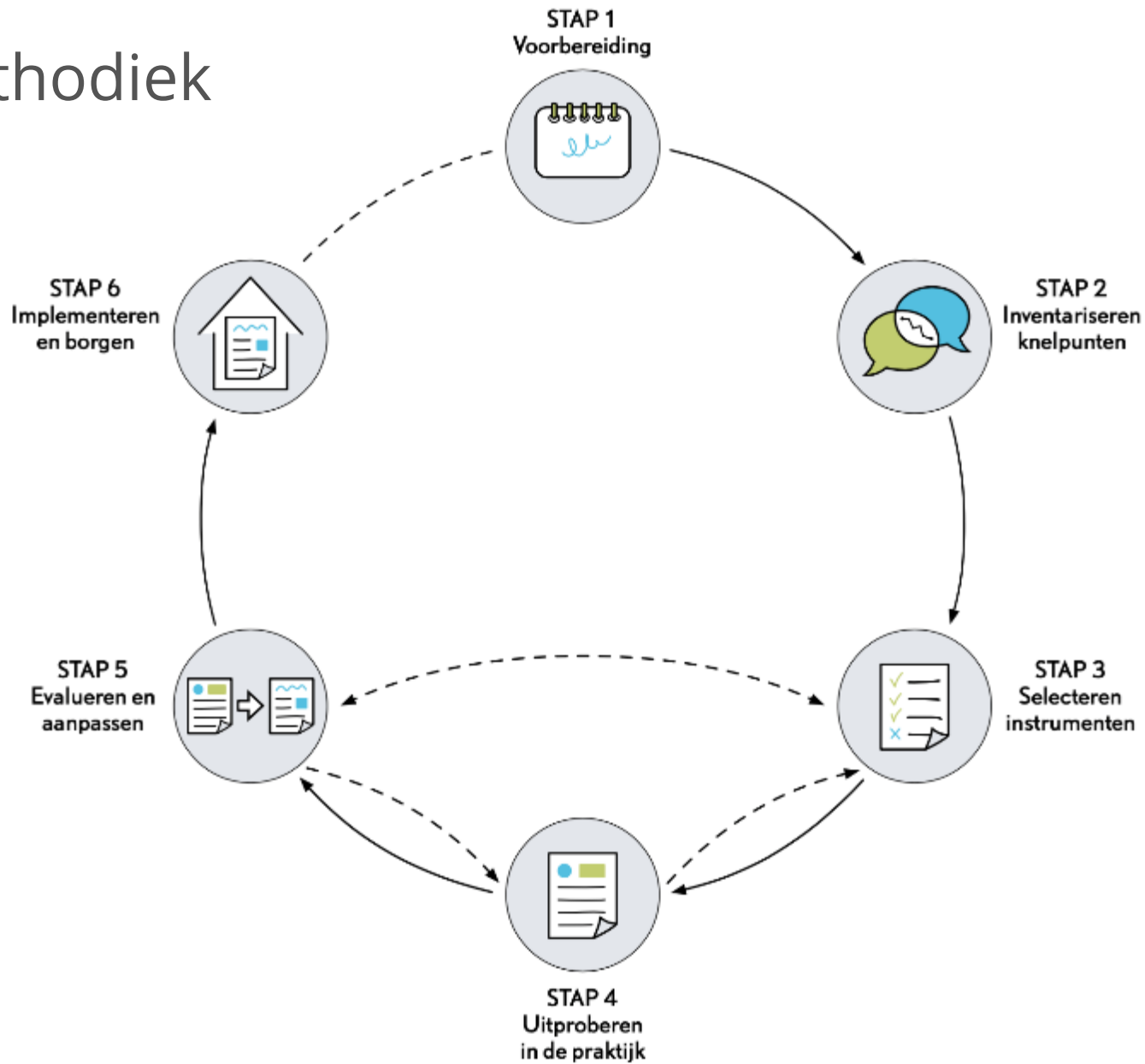
- Bottom-up
 - De mensen op de vloer zijn leidend
- Democratisch proces
 - Iedereen mag meebeslissen
- Open proces
 - Geen vaste uitkomst
- Begeleid door eigen personeel
 - **SigMa-coördinatoren** en co-coördinatoren

Profiel SigMa-coördinator

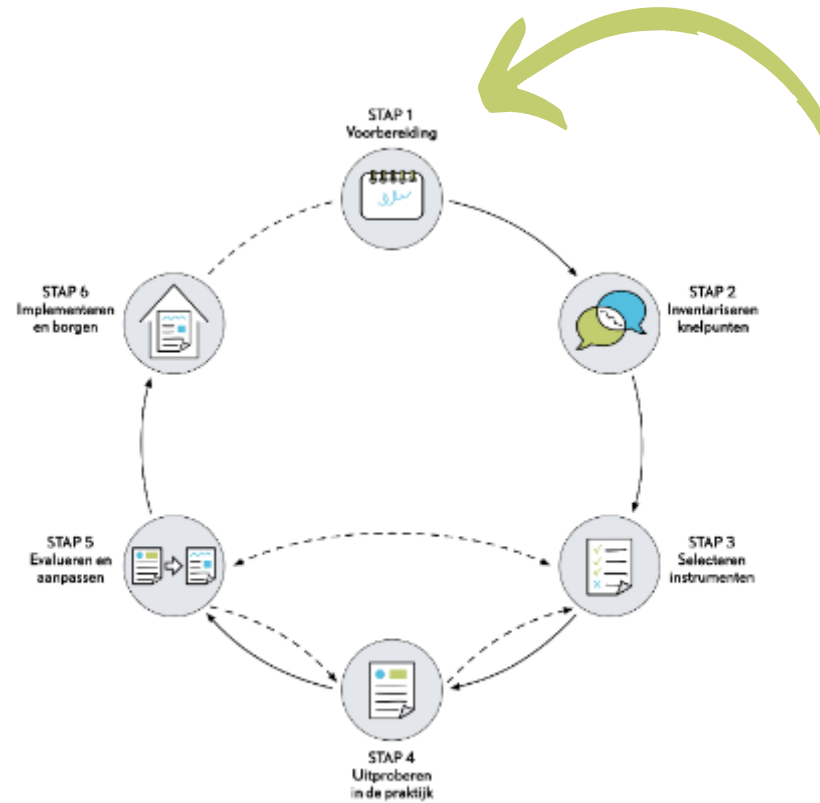
- ✓ *Goed bekend met de werkvloer*
- ✓ *Goed bekend met en in de organisatie*
- ✓ *Trainings- en coachingsvaardigheden*
- ✓ *Kennis palliatieve zorg*
- ✓ *Belang signaleren en markeren inzien*

De SigMa-methodiek

STAP 1: VOORBEREIDING

STAP 1: VOORBEREIDING

Afstemmen met mensen binnen de organisatie

- Management / directie
 - Faciliteren uitvoeren methodiek
 - Bereidheid de uitkomst te accepteren
 - Borging in beleid
- Zorgverleners naast de zorgmedewerkers
 - Openstaan voor gebruik instrumenten
 - Bereidheid de uitkomst te accepteren

STAP 1: VOORBEREIDING

Afstemmen met mensen binnen de organisatie

- Bewoners, naasten, cliëntenraad
 - Willen ze betrokken worden en hoe zou dat kunnen?
- Relevante commissie, projectgroepen, personen met aandachtsgebied palliatieve zorg
 - Activiteiten mbt (verbeteren) palliatieve zorg afstemmen
 - Belangrijke kennis en ervaring

STAP 1: VOORBEREIDING

Vorming van een kernteam

- Bestaat uit: mensen die op de vloer staan
 - Dit zijn de mensen die alles zien
 - Dit zijn de mensen die uiteindelijk het instrument gaan gebruiken
- Een team van medewerkers die de ambassadeurs worden van dit project
 - 5-12 leden
 - Afspiegeling van de werkvloer
 - Positieve houding tov verandering

STAP 1: VOORBEREIDING

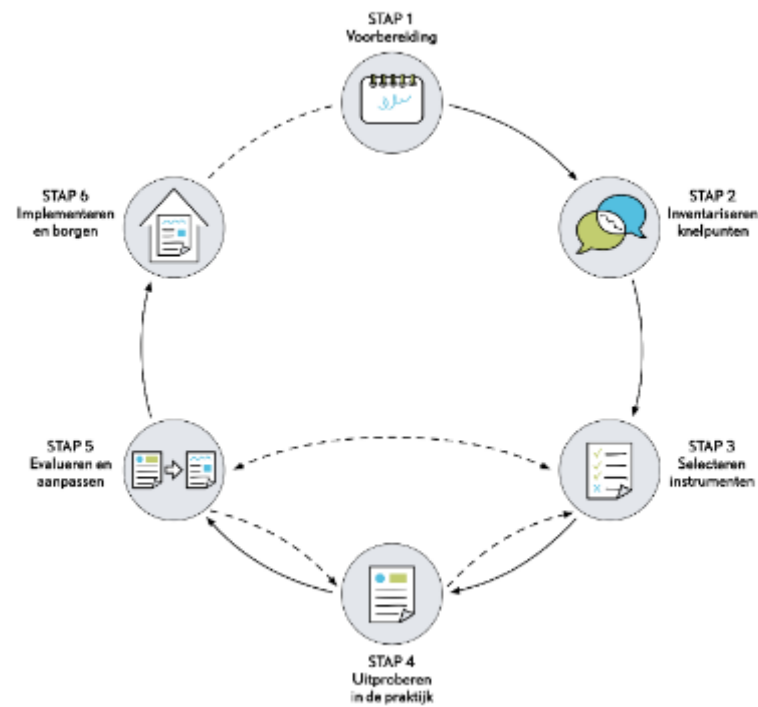
Startbijeenkomst

- Informeren hele team/afdeling over SigMa-methodiek
- Wat kunnen zij ervan verwachten
- Wat wordt er van hen verwacht

STAP 2: INVENTARISEREN KNELPUNTEN

STAP 2: INVENTARISEREN KNELPUNTEN

SigMa bijeenkomst 1

- Ervaren knelpunten in herkennen en bespreken van achteruitgang bij bewoners inventariseren met kernteam
- Groepsgesprek van 1,5 – 2 uur

STAP 2: INVENTARISEREN KNELPUNTEN

Voorbeelden van Knelpunten

- De instrumenten die er al zijn, zijn niet passend
- Geleidelijke achteruitgang wordt niet opgemerkt
- Meningsverschillen onder collega's

"Een collega zei tegen mij dat ze vond dat het zo slecht ging met meneer de Bruijn. Nou, dat herkende ik helemaal niet. Maar toen is hij toch kort daarna overleden. Soms zien we andere dingen en zij we het niet met elkaar eens."

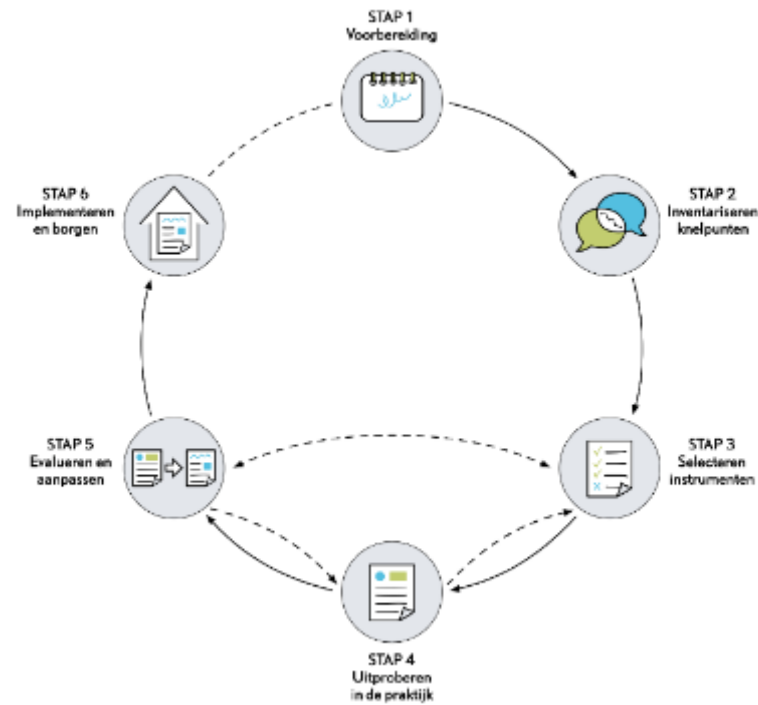
"De instrumenten die we nu hebben, staan maar in de kast. Eigenlijk vindt niemand het fijn om met deze instrumenten te werken, ze zijn veel te ingewikkeld en het kost te veel tijd."

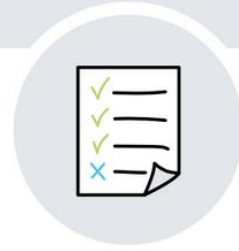
"Als iemand een longontsteking krijgt is het duidelijk, maar vaak gaat de achteruitgang heel geleidelijk. Dan zie je het bijvoorbeeld pas als je terugkomt van vakantie."

STAP 3: SELECTEREN INSTRUMENTEN

STAP 3: SELECTEREN INSTRUMENTEN

Analyse knelpunten en voorselectie instrumenten

- Door SigMa-coördinatoren na SigMa bijeenkomst 1
 - Waar is behoefte aan?
 - Selectie instrumenten die in theorie passen bij ervaren knelpunten en behoeften van team

STAP 3: SELECTEREN INSTRUMENTEN

Knelpunten

De instrumenten die er al zijn, zijn niet passend

Geleidelijke achteruitgang wordt niet gesignaleerd

Meningsverschillen onder collega's

Behoeften voor instrument

Het instrument moet makkelijk in gebruik zijn

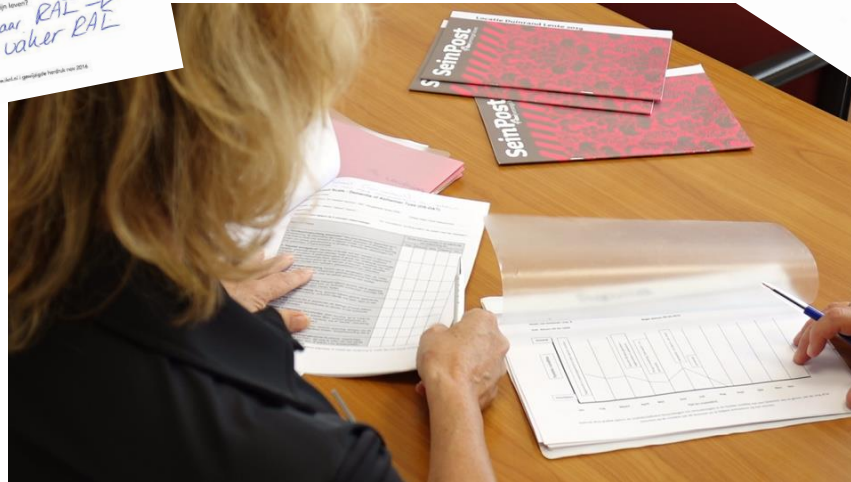
Geleidelijke achteruitgang zichtbaar maken

Het instrument moet als communicatie tool gebruikt kunnen worden

STAP 3: SELECTEREN INSTRUMENTEN

STAP 3: SELECTEREN INSTRUMENTEN

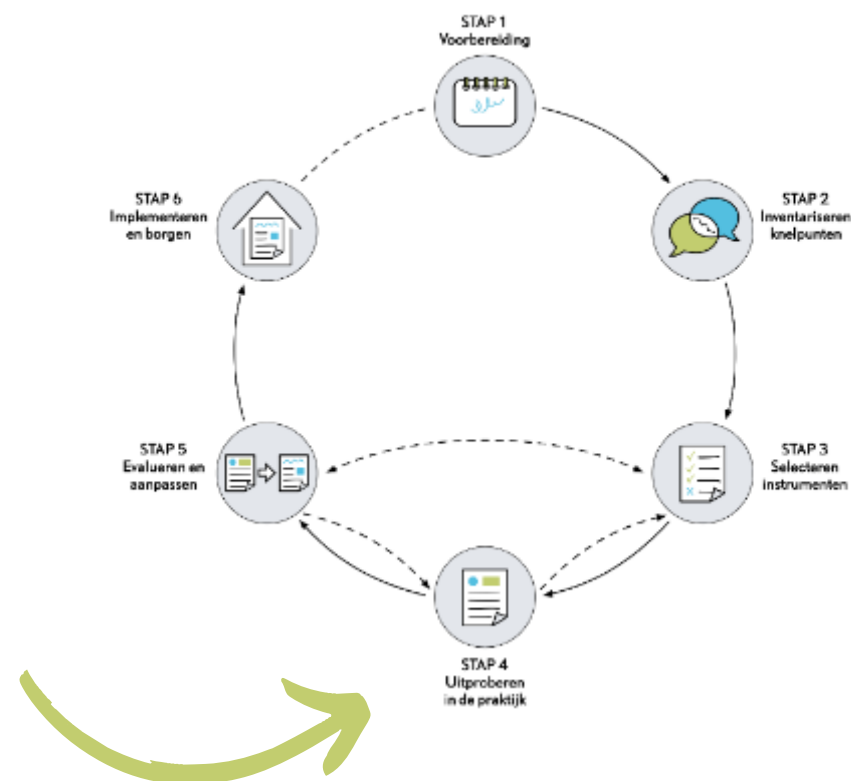
SigMa bijeenkomst 2

- Keuze instrument(en) bespreken met kernteam
 - Welke gaan we uitproberen
 - Hoe gaan we dat doen (door wie, bij welke bewoners, ..)
 - Hoe lang
- Groepsgesprek van 1,5 – 2 uur

STAP 4: UITPROBEREN IN DE PRAKTIJK

STAP 4: UITPROBEREN IN DE PRAKTIJK

Gekozen instrument(en) uitproberen

- SigMa-coördinator en co-coördinator faciliteren en bewaken proces
 - Zorg dat instrumenten beschikbaar zijn
 - Vraag of het lukt met invullen

STAP 4: UITPROBEREN IN DE PRAKTIJK

Palliative Performance Scale (PPS)

- Specifiek: functioneren van de bewoner
- Objectief
- Uitkomst: percentage

PPS Level	Mobiliteit	Activiteit & tekens van ziekte	Zelfzorg	Inname van voedsel en drank	Bewustzijnsniveau
PPS 100%	Volledig	Normale activiteit & werk Geen ziekte tekens	Volledig	Normaal	Volledig bewust
PPS 90%	Volledig	Normale activiteit & werk Enkele ziekte tekens	Volledig	Normaal	Volledig bewust
PPS 80%	Volledig	Normale activiteit & werk met moeite Enkele ziekte tekens	Volledig	Normaal of verminderd	Volledig bewust
PPS 70%	Verminderd	Niet in staat om normale activiteit/ werk uit te voeren Duidelijke ziekte tekens	Volledig	Normaal of verminderd	Volledig bewust
PPS 60%	Verminderd	Niet in staat hobby /huishoudelijke taken uit te voeren Duidelijke ziekte tekens	Af en toe hulp nodig	Normaal of verminderd	Volledig bewust of verwardheid
PPS 50%	Vooraf zitten/liggen	Niet in staat om ook maar enig werk uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Veel hulp nodig	Normaal of verminderd	Volledig bewust of slaperig of verwardheid
PPS 40%	Vooraf in bed	Niet in staat de meeste activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Bijna volledige zorg nodig	Normaal of verminderd	Volledig bewust of slaperig +/- verwardheid
PPS 30%	Volledig bedlegerig	Niet in staat enige activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Volledige zorg	Verminderd	Volledig bewust of slaperig +/- verwardheid
PPS 20%	Volledig bedlegerig	Niet in staat enige activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Volledige zorg	Minimaal tot alleen slokjes	Volledig bewust of slaperig +/- verwardheid
PPS 10%	Volledig bedlegerig	Niet in staat enige activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Volledige zorg	Alleen mondzorg	slaperig of coma
PPS 0%	Overleden	-	-	-	-

STAP 4: UITPROBEREN IN DE PRAKTIJK

Signaleringslijn

- Breed: hoe gaat het met de bewoner?
- Subjectief
- Uitkomst: lijn over de tijd

Signaleringslijn

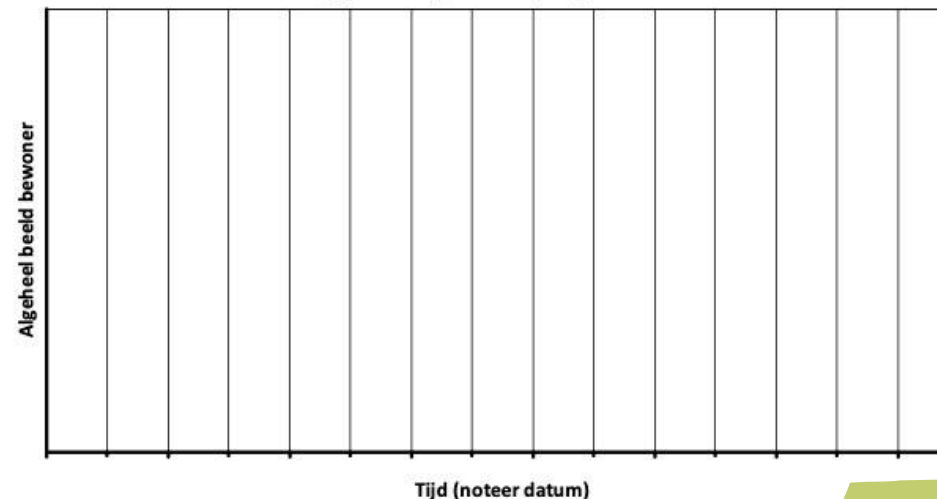
Bewoner:

Geboortedatum:

Begindatum:

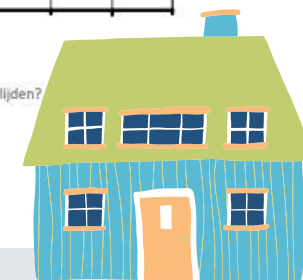
Hoe gaat het met de bewoner, vergeleken met de vorige bespreking?

Noteer in grafiek en beschrijf indien van toepassing wat er veranderd is

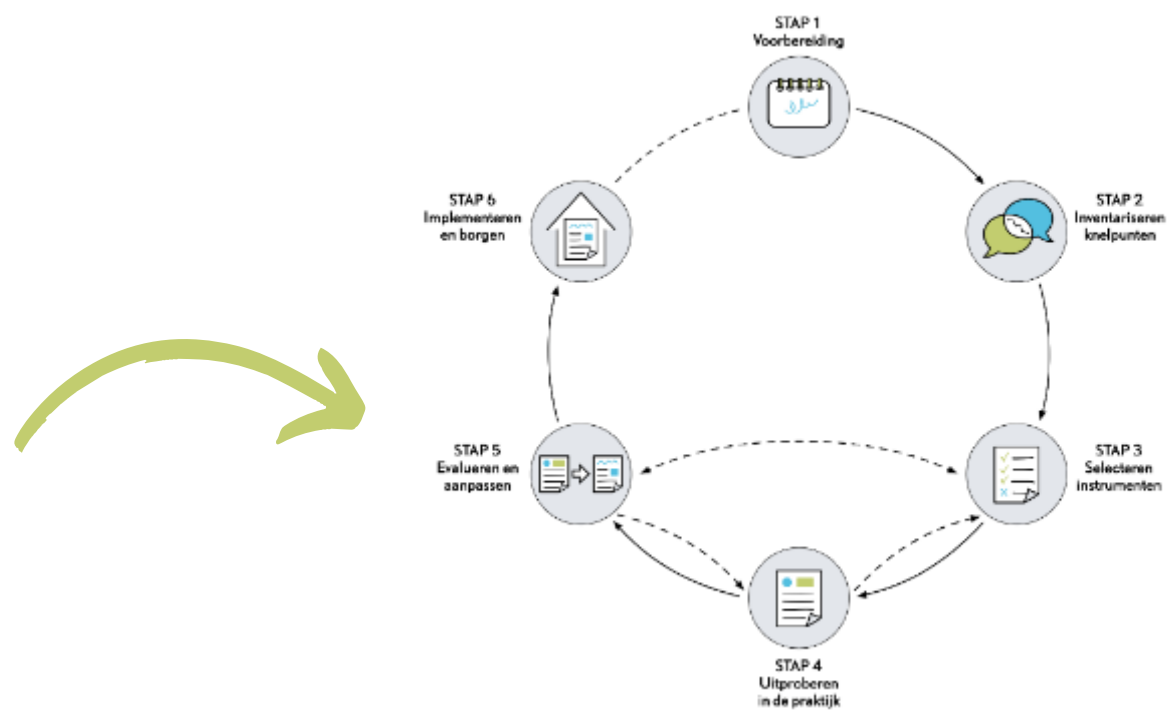
Aandachtspunten:

- Denk na over de Surprise Question: zou ik verbaasd zijn als deze bewoner binnen 12 / 6 maanden zou overlijden?
- Overweeg gesprek met collega's, behandelaars of naasten
- Plan volgende bespreking

STAP 5: EVALUEREN EN AANPASSEN

STAP 5: EVALUEREN EN AANPASSEN

SigMa-bijeenkomst 3

- Evaluatie van stap 4: uitproberen instrument(en) met kernteam
- Groepsgesprek van 1 – 1,5 uur
 - Vraag kernteam ter voorbereiding te evalueren met college's buiten kernteam
 - Bespreek met kernteam hoe verder te gaan
 - Instrument behouden, aanpassen, nieuwe instrumenten kiezen?

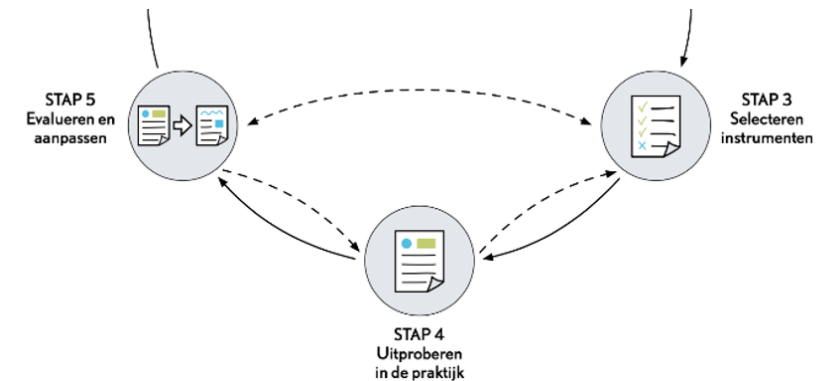

STAP 5: EVALUEREN EN AANPASSEN

SigMa-bijeenkomst 4-6

- Blijven uitproberen, evalueren en aanpassen met kernteam (Stap 3,4,5)
- Evt andere belanghebbenden uitnodigen

STAP 5: EVALUEREN EN AANPASSEN

Palliative Performance Scale

PPS Level	Mobiliteit	Activiteit & tekens van ziekte	Zelfzorg	Inname van voedsel en drank	Bewustzijnsniveau
PPS 100%	Volledig	Normale activiteit & werk Geen ziekte tekens	Volledig	Normaal	Volledig bewust
PPS 90%	Volledig	Normale activiteit & werk Enkele ziekte tekens	Volledig	Normaal	Volledig bewust
PPS 80%	Volledig	Normale activiteit & werk met moeite Enkele ziekte tekens	Volledig	Normaal of verminderd	Volledig bewust
PPS 70%	Verminderd	Niet in staat om normale activiteit/ werk uit te voeren Duidelijke ziekte tekens	Volledig	Normaal of verminderd	Volledig bewust
PPS 60%	Verminderd	Niet in staat hobby /huishoudelijke taken uit te voeren Duidelijke ziekte tekens	Af en toe hulp nodig	Normaal of verminderd	Volledig bewust of verwardheid
PPS 50%	Vooral zitten/liggen	Niet in staat om ook maar enig werk uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Veel hulp nodig	Normaal of verminderd	Volledig bewust of slaperig of verwardheid
PPS 40%	Vooral in bed	Niet in staat de meeste activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Bijna volledige zorg nodig	Normaal of verminderd	Volledig bewust of slaperig +/- verwardheid
PPS 30%	Volledig bedlegerig	Niet in staat enige activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Volledige zorg	Verminderd	Volledig bewust of slaperig +/- verwardheid
PPS 20%	Volledig bedlegerig	Niet in staat enige activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Volledige zorg	Minimaal tot alleen slokjes	Volledig bewust of slaperig +/- verwardheid
PPS 10%	Volledig bedlegerig	Niet in staat enige activiteiten uit te voeren Uitgebreide ziekte tekens	Volledige zorg	Aleen mondzorg	slaperig of coma
PPS 0%	Overleden	-	-	-	-

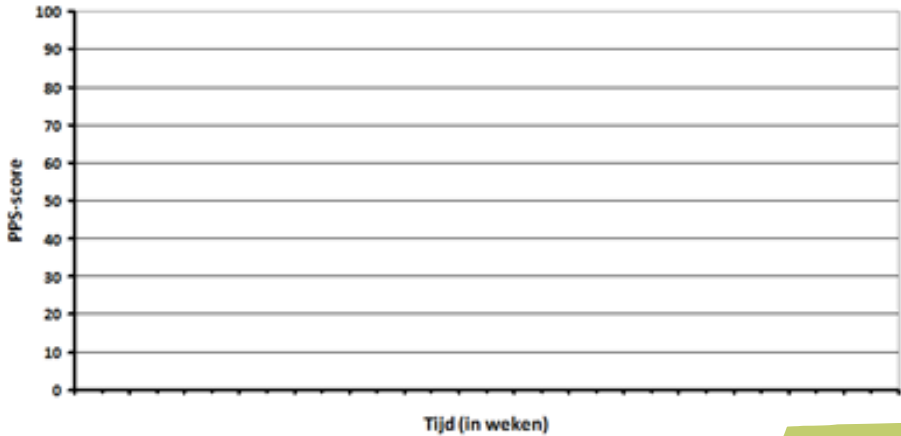

Naam van bewoner:

Geboortedatum:

|

Palliative Performance Scale (PPS)

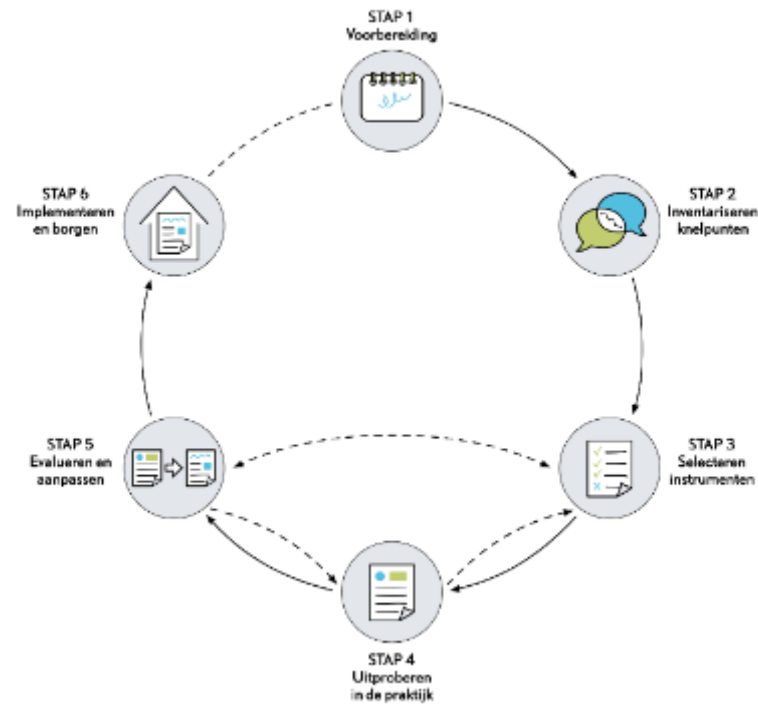
STAP 5: EVALUEREN EN AANPASSEN

- Beide instrumenten geven overzicht en inzicht
- Gebruik dwingt tot stilstand → bewustzijn
- Signaleringslijn en PPS vullen elkaar mooi aan → compleet beeld
- Waardevol om naast elkaar te leggen → faciliteert overleg
 - Bij de signaleringslijn werd achteruitgang eerder zichtbaar dan bij de PPS

STAP 6: IMPLEMENTEREN EN BORGEN

STAP 6: IMPLEMENTEREN EN BORGEN

- Op verschillende niveau's
- Goed om hier vanaf het begin mee te starten (bijvoorbeeld: standaard overleg punt op de agenda)

STAP 6: IMPLEMENTEREN EN BORGEN

Implementatie op afdeling

- Door SigMa-coördinator
- Werkafspraken vastleggen
- Andere belanghebbenden informeren
- Implementatie andere teams/afdelingen
 - Zelfde knelpunten? Gekozen instrumenten passend?
 - Nodig SigMa-methodiek (deels) te doorlopen?
- Borgen in beleid
 - Evalueren opnemen in beleid

Materialen voor implementatie SigMa

- Materialen vrij beschikbaar op Palliaweb:
[SigMa-methodiek \(handreiking\) - Palliaweb](#)
- Uitgebreide handreiking voor SigMa-coördinatoren inclusief filmpjes, bv:
[SigMa-methodiek: Introductie \(youtube.com\)](#)
- E-learning
[E-learning SigMa 11.06.2024 \(prd04177pznlst01.blob.core.windows.net\)](#)

Inzet hulpmiddel

Zorgmedewerkers instrumenten bieden waarmee zij systematischer, nauwkeuriger en met meer zelfvertrouwen kunnen observeren en communiceren met collega's over veranderingen in de conditie van verpleeghuisbewoners.

[Naar de methodiek](#)

Ondersteunende materialen bij de zes stappen in de SigMa-methodiek:

1. Video [SigMa-methodiek: Introductie](#)
2. Video [SigMa-methodiek: Signaleren en markeren](#)
3. Video [SigMa-methodiek: Uitleg SigMa-methodiek](#)
4. Video [SigMa-methodiek: Selecteren van instrumenten](#)
5. Video [SigMa-methodiek: Evalueren en aanpassen](#)
6. Video [SigMa-methodiek: Implementeren en borgen](#)

E-learning Sigma Methodiek

Er is een e-learningmodule als alternatief voor de handreiking.

[Naar de e-learning](#)

Randvoorwaarden

Vanuit de organisatie is het aanstellen van een SigMa-coördinator als kartrekker nodig om de SigMa-methodiek uit te voeren en te implementeren op teamniveau.

De handleiding met daarin het stappenplan en de video's samen met de ondersteunende SigMa-set en de instrumenten, zijn direct inzetbaar door de SigMa-coördinator.

Vorbereitung vóór aanvraag

Voldoende commitment binnen organisatie?

- = onderdeel van stap 1 methodiek
 - Management / directie
 - Andere zorgverleners
 - Beleidsmedewerkers
 - Past het binnen beleid organisatie mbt palliatieve zorg

Bedenk wie SigMa-coördinator kan zijn

Intervisie tijdens implementatie

- Marjolein Mouton en Annemieke Verresen

- Ervaren SigMa-coördinatoren (SigMa II)
- Zullen bij elke stap intervisie aanbieden via leerwerkplatform
- Nu al vragen specifiek aan hen?
 - Marjolein: marjolijn.wouters@wzgsamen.nl
 - Annemieke: annemieke.verresen@wzgsamen.nl

- Interview in laatste ZonMw nieuwsbrief Palliatieve zorg:
[Betere palliatieve zorg door SigMa | ZonMw](#)

Vragen na vandaag:

hrw.pasman@amsterdamumc.nl